

Gevleugelde vrouwen

Geoske (Georgine Marina) Sanders trok ooit vanuit het westen naar de Veluwe. De chemica in ruste (67) raakt als laatste Gevleugelde Vrouw uiteindelijk de kern: Vrouwen kunnen natuurlijk precies even goed vogelen als mannen.

Ik ben geboren en getogen in Den Haag. Daarna heb ik een tijdje in Leiden gezeten voor mijn studie en werk. Sinds 1967 woonde ik in Wageningen en later Bennekom. Ik ben blij dat ik weg ben uit het westen. Je kunt van hier uit helemaal door de bossen naar Harderwijk lopen. Dat ben ik niet van plan, want je moet heel wat wegen oversteken, maar in principe zou het kunnen.

Wat voor studie?

Ik had altijd biologie willen doen, maar een halfjaar voor het eindexamen bedacht ik dat ik dan voor de klas zou komen. Ook het snijden in beesten leek me niet leuk. Een schoolgenoot haalde me over om scheikunde te gaan doen. Ik heb wel altijd veldbiologische interesse gehouden. In Leiden ben ik gepromoveerd. Zo bijzonder is dat niet: tijdje onderzoek doen, boekje schrijven, klaar. Als een theoloog promoveert is dat iets heel anders, die heeft heel creatief denkwerk gedaan. Ik deed organische chemie en ben gepromoveerd op de omzetting van provitamine in vitamine D. Ik ben terechtgekomen bij de vakgroep organische chemie in Wageningen. Onderzoek gedaan en onderwijs gegeven. In een later stadium heb ik me beziggehouden met porfyrië, dat zijn chlorofylachtige verbindingen. We wilden organische zonnecellen ontwerpen. Zonne-energie is natuurlijk dé energie. Met een betrekkelijk klein oppervlak aan cellen kan je de hele aarde van energie voorzien, afgezien van de moeilijkheid van transport. Het is volkomen veilig en ontsiert het landschap nauwelijks, in tegenstelling tot windmolens. Als het hard waait, gaan die kapot, als het niet waait, doen ze het niet. Maar zonne-energie is te duur. Zolang de prijs van de olie niet stijgt, komen we er niet. Een puur economische kwestie.

Opmerkelijke naam: Geoske

Spreek uit Sjoske. Ja, daar is niks aan te doen hè. Georgine spreek je ook zo uit. En daar is het de afkorting van, die heeft mijn vader verzonnen. Op school kreeg ik geen beurten, want de leraar durfde mijn naam niet uit te spreken. Tot ie het kwam vragen, toen kreeg ik drie beurten achter mekaar. Ik wou de spelling net afschaffen en het fonetisch gaan schrijven toen een vriend zijn

dochtertje naar me vernoemde, en hij schreef het weer voluit. Ik heb het maar zo gelaten.

Vogelde je al in Den Haag?

Vanaf mijn elfde loop ik achter vogels aan, eerst op een heel kinderlijke manier. Vogel-tje volgen, opzoeken in een boekje, af en toe eens een excursie van buurtvereniging De Vogelwijk. Daar heb ik veel geluiden geleerd. Pas in Wageningen ben ik lid geworden van de vogelwerkgroep en gaan inventariseren en trek tellen. Ik heb de start van het BMP-project meegemaakt. In 1981 begonnen we Hoekelum te inventariseren, eerst 100 hectare, later 45. We zijn er in 2000 mee opgehouden, omdat het er steeds drukker werd. We kregen ook weinig respons van de beheerder, het Geldersch Landschap, en dachten 'waar doe je het voor'.

Het trek tellen zit weer in de lift

Op de Dikkenberg, een grote enclave van maïsackers in de bossen, hebben we vaak trek geteld en dat doen we nog af en toe. Voor ons plezier, om de geluiden niet te vergeten. Je ziet er veel minder dan langs zee natuurlijk. Dit jaar hadden we een mogelijke Dwerggors. Je denkt eerst even aan een Appelvink, maar de tik was niet vet genoeg. En we zagen een gors vliegen. Een Wilgengors lijkt er ook heel erg op. Maar goed, je kan het niet echt hardmaken. Maar ook algemene vogels kunnen lastig zijn. Het klinkt raar, maar ik heb wel eens moeite met Graspiepers die stevig doorvliegen. Dat lijken dan net Vinken. Als ze roepen is het natuurlijk geen punt.

Waar ben je nu bezig?

Ik doe veel op de Hoge Veluwe. De directie van het park houdt rekening met wat je ontdekt, doet iets met je gegevens en voert een goed beheer. Dan heb je er wat aan. Er is een faunawerkgroep van de Hoge Veluwe, waar ik lid van ben geworden. Die inventariseert alles vanaf het formaat vogels en kleiner: ook dagvlinders, nachtvinders, sprinkhanen, mieren. Ik ben samen met anderen bezig met een boek over die kleine fauna.

Het was een hele zit, maar wat SOVON betreft is de emancipatie compleet. Met dank aan het opstandige paardenmeisje, het museumstuk, de goedgebekte huisvrouw, het meisje met het knappe schot, de mierenkijkende kraaienkenner, en de uiterst vitale Bloem. Tot slot praat Guus van Duin met een stuifzandminnende chemica.

Hoe tel je sprinkhanen?

Die tel je niet, er zijn er gewoon weinig, matig veel, of heel veel. Je inventariseert op geluid en uiterlijk. Er is een cd met hun geluiden. Ze hebben vaak van die koddige NJN-namen: tandradje, locomotiefje, wekertje, negertje, schavertje, snortikker, en de Veluwe specialiteit het zoemertje. Het aantrekkelijke is dat ze én een leuk geluid hebben, én kunnen vliegen, én vaak uitgebred baltsen.

Hoe zit het met de Slangenarend op de Veluwe?

Zes jaar geleden zat er een paartje. Je hoorde ze vaak, ook baltsen, maar het is niks geworden. Er vloog een lichte Buizerd met een donkere kop rond, die vaak stond te bidden en ook wel abusievelijk voor Slangenarend werd uitgemaakt. Interessanter vind ik haast nog de Griel. Twee jaar geleden heeft er drie weken een op de Hoge Veluwe gezeten. Dat hebben we strikt geheimgehouden, zelfs binnen onze groep. Maar afgelopen seizoen is er een gezien en op de vogellijn gezet. Dat trok binnen recordtijd meer dan honderd mensen. Een aantal van hen was te opdringerig, waardoor het beest verjaagd is. Hij heeft daarna nog een tijdje op Planken Wambuis gezeten, maar met die verstoring komt het nooit tot broeden natuurlijk.

Heb je de pest aan dat soort soorten-jagers?

Ik ben absoluut geen DBA'er, hoewel ik niet kan zeggen dat ik de pest aan ze heb. Ik ben tegen de uitwassen en zelf gewoon niet echt geïnteresseerd in dwaalgasten. Ik zie vogels liever in hun natuurlijke omgeving. Het twitchen heeft wel veel kennis opgeleverd, en die mensen zijn vaak supergoed. Maar het is natuurlijk vreselijk leuk om zelf iets zeldzaams te ontdekken, dat streeft je gevoel van eigenwaarde. Als ik een Oortolaan, een Duinpieper of een Roodkeelpieper ontdek tijdens een trektelling, ben ik een dag gelukkig. Die Griel hebben we ook ontdekt, toen we Nachtzwaluwen telden, waarvan we overigens 55 territoria hebben op de Hoge Veluwe. Prachtig om daar 's nachts te zijn, zeker als om precies twaalf uur de Boomleeuweriken gaan zingen. Daarvan hebben we er zo'n tachtig.

Worden die gebieden weer geschikter voor vogels als de Griel, of is het een klimaatkwesitie?

Ik denk dat de opwarming ermee te maken heeft. Maar op de Hoge Veluwe heeft men ook een groot vergrast gebied teruggevoerd naar kaal stuifzand, voor de vogels van het open gebied, zoals Duinpiepers en Tapuiten. Ook is er bos gekapt. Er is nu een geweldig grote kapvlakte die aansluit op de bestaande zanden. Het Park wil weer graag het historisch landschap laten zien, en de

Veluwe was vroeger natuurlijk één grote zandverstuiving.

Is er een positieve trend wat betreft insecten?

We hebben weliswaar de beginsituatie vastgelegd, maar zijn nog te kort bezig met monitoring om al veel te kunnen zeggen. Met de Kleine Heivlinder, een zeldzame soort, en de Blauwvleugelsprinkhaan gaat het erg slecht. Mieren inventariseren we ook, maar daar gaat mijn voorkeur niet naar uit. Ze zijn klein en ze steken. Het is toch het mooist om over de volle breedte naar een gebied te kijken en met andere vrijwilligers een bijdrage te leveren. Zo is er bijvoorbeeld een grote groep mensen, die allemaal denntjes uittrekken. Zonder hen zou dat vrijwel onbetaalbaar zijn. Ze worden goed in de watten gelegd en blijven daardoor enthousiast. Wij ook. Je krijgt eens een leuk buffetje, of een mooi horloge.

Laat me raden: met een edelheer erop? Nee, een moeflon.

Heb je ook bestuurswerk gedaan?

Ik heb in het landelijk hoofdbestuur van de KNNV gezeten, en daarna in het afdelingsbestuur. We hebben brede inventarisaties opgezet van onder meer vogels, mieren, mossen, planten, vissen, sprinkhanen, zelfs slakken. Met vijftig mensen hebben we het Renkumse beekdal gedaan. Dankzij sponsors konden we een mooi dik rapport uitbrengen. Dat is erg stimulerend voor de leden. Er komen ook steeds meer studenten en net afgestudeerden bij. En belangrijk, je hebt invloed op het beheer.

In mijn jonge jaren hoefde ik de KNNV niet zo

Nee, die stond bekend als een laten we zeggen nogal oude, bedaagde organisatie. Er waren heel goede mensen bij, maar de sfeer was niet erg dynamisch. Maar als je dingen gaat dóen, in plaats van alleen maar lezingen te bezoeken, dan krijg je een leuker publiek. Dit jaar zijn we bezig met een grote inventarisatie van Laag Wolfheze.

Wat vind je van SOVON?

Ze stimuleren en als je ze belt, helpen ze. Een heel plezierige instelling. Ik ga ook altijd naar de landelijke dag. Ze hebben nu twee programma's naast elkaar lopen. Dat is erg leuk. Wat ze zouden kunnen betekenen voor mij? Een cd met trekroepjes zou voor veel mensen wel leuk zijn, ook van gewone soorten. Aan de andere kant: de meeste mensen zitten al te tobben met zangetjes. De cd met roepjes die laatst bij Dutch Birding is uitgekomen bevat vooral zeldzaamheden. Overigens heb ik die al overgebrand. Mag niet, ik weet het. Ik wou hem kopen, maar ik was bang dat ik hem op de SOVON-dag niet zou kunnen krijgen. De

fraaie kruisbekken-cd van Magnus Robb heb ik ook.

Ga je graag naar het buitenland?

Ik ben dol op Noorwegen. Daar ben ik wel zestien keer geweest. Er zijn gelukkig niet zoveel vogels, want ik loop graag huttentochten en het zou natuurlijk vreselijk zijn als je daar de vogeldichtheid van de wadden zou hebben, dan kwam je nooit aan. Maar wat je ziet is leuk: Smelleken, IJsgors, Sneeuwgorst, Paarse Strandloper. We zijn ook wel ver boven de Poolcirkel geweest. Het was er bloedheet, een ramp. En op IJsland zijn we voor een paar dagen afgezet op een soort onbewoond schiereiland. Jammer genoeg waren daar nog een paar Nederlanders, dat was minder. Eigenlijk hoef ik niet echt ver weg. Je hebt mensen die overal heen willen en je hebt mensen die hetzelfde plekje steeds beter willen leren kennen.

Heb jij voor- of nadelen gehad van het vrouwzijn?

Zeker in mijn werk heb ik er nooit last van gehad. Ik was er nooit op verdacht en dan gebeurt het ook niet. Ik had uiterst aardige collega's. In mijn studiejaar zaten al veel meisjes. Wat de vogelwerkgroep betreft heb ik flink wat moeten overwinnen voor ik durfde te vragen of ik lid mocht worden. Het was in het begin een echte mannengemeenschap en ik voelde dat zij zouden denken dat ik me er tussendrong. Ik had aarzeling om mee te doen, terwijl iedereen juist vreselijk aardig was. Het lag mede aan mijzelf, aan mijn idee over hen. Dat is nu wel over en er doen veel meer vrouwen mee. Vrouwen kunnen natuurlijk precies even goed vogelen als mannen, alleen doen ze het minder. Ik heb er wel eens met Nico de Haan over gepraat. Volgens hem durven vrouwen gewoon niet alleen het bos in. En als je dat niet durft, mis je veel.

Het jaar is bijna voorbij. Waar kijk je naar uit?

Naar eind van de week, als ik weer over de Hoge Veluwe ga lopen. En naar maart, het begin van het broedseizoen. En naar een verbetering van het aantal Draaihalzen. En natuurlijk van de Tapuiten. Dan loop ik daar rond en denk: waarom zitten ze hier nou niet, alles is er. In 1995 had ik 22 territoria, nu nog maar acht. Dat is op zich nog fantastisch. Ze broeden onder liggende bomen en onder stronken, niet in konijnenholten. De Konijnen zijn ook hier geveld door de ziekte. En als er een paar over zijn, gaan ze gras eten en niet naar die schrale stuifzanden. Daar moet je wel een heel masochistisch Konijn voor zijn.

Guus van Duin